

Norsk Ornitologisk Forening

Lista lokallag

Lista, den 10.02.2014

Olje- og Energidepartementet
Postboks 8148 Dep.
0033 OSLO

Att. Norges vassdrags- og energidirektorat

Påklaging av Norges vassdrags- og energidirektorats vedtak om å gi Tonstad Vindpark AS konsesjon til å bygge og drive Tonstad vindkraftverk i Sirdal og Flekkefjord kommuner i Vest-Agder.

Norsk Ornitologisk Forening, Lista lokallag, som er en fuglevernforening med 108 medlemmer fra alle de 6 kommunene innen Listerregionen, vil hermed påklage NVE's konsesjon til Tonstad Vindpark AS til å bygge og drive Tonstad vindkraftverk med tilhørende infrastruktur i henhold til NVE's skriv av 19.12.2013.

Vår påklaging omhandler i hovedsak vurderinger som er blitt gjort i forhold til naturmangfold og fugleliv i planområdet for vindkraftverket og som er en del av beslutningsgrunnlaget for NVE's konsesjonsvedtak.

Vi mener at en utbygging av det planlagte vindkraftverket vil innebærer meget store negative konsekvenser for naturmangfold og fugleliv, både i selve vindkraftområdet, kraftlinjetraseen og influensområdet.

Vi mener at denne planlagte utbyggingen vil være i sterk konflikt med prinsippene om forvaltningsmål, kunnskapsgrunnlaget, føre-var-prinsippet og samlet belastning, jfr. naturmangfoldlovens §§ 4 og 5, 8, 9 og 10.

1. Konflikt med Naturmangfoldlovens § 4 og 5 – forvaltningsmål.

Forvaltningsmålet for mangfoldet av naturtyper skal i henhold til Nml § 4 og 5 ivaretas innenfor deres naturlige utbredelsesområde og med det arts mangfoldet som kjennetegner den enkelte naturtype. Forvaltningsmålet for artene er at artene skal ivaretas slik at de fins i levedyktige bestander i deres naturlige utbredelsesområder og at de øvrige økologiske betingelser som de er avhengige av ivaretas.

Heiområdet for det planlagte Tonstad vindkraftverk har meget stor verdi for naturmangfoldet, særlig som leveområde for fugl, både i lokal, regional og nasjonal sammenheng. Nærmere 100 fuglearter er registrert i dette store hei- og skogsområdet som med unntak av en kraftlinjetrase, er tilnærmet urørt av tekniske inngrep. Det rike naturmangfoldet skyldes bl.a. de varierte landskapstypene med en mosaikk av vann og våtmark, lynghei med glissen furu- og fjellbjørkeskog samt snauhei. I mer lavereliggende områder finnes storvokst bjørkeskog og barskog samt enkelte rikere lauvskoglier. En del mer brattlendte fjellpartier gir også egnede hekkeforhold for rovfugl.

Hele 20 av de påviste fuglearter er rødlistede og flere av disse hekker i området - bl.a. finnes det flere hekkelokaliteter for hubro. For enkelte arter som svartand, heilo, fjæreplytt og småspove utgjør området sørgrensen for disse artenes hekkeutbredelse i Norge. Området er også en del av leveområdet for villreinstammen i Setesdal Vesthei.

Vindkraftverkets negative virkninger for fuglelivet

Arealtap - I konsesjonssøknaden og fagrapporten bagatelliseres etter vår mening det fysiske arealtapet i forbindelse med bygging av vindkraftverket. Det anføres at arealbehovet for turbinpunktene er ca. 0,3 km². Undersøkelse i utlandet og på Smøla viser at flere fuglearter – litt avhengig av hvilke arter det gjelder – unngår å hekke innenfor en sirkel på ca 500 meter rundt turbinene. De interne veiene i planområdet utgjør hele 47,8 km med 5–6 m bredde. I tillegg til adkomstveier og kraftlinjetraseen utgjør dette et betydelig arealtap.

Habitatforringelsene i områdene rundt de fysiske landskapsinngrepene vil også få store negative konsekvenser for fuglelivet. Dette går på oppdeling og fragmentering av leveområdene, barrierevirkninger samt støy og forstyrrelser som bygging og drift av det planlagte vindkraftverket utvilsomt vil medføre. Disse forholdene antar vi vil være meget negative for en rekke rødlistede arter, bl.a. hubro, hønsehauk, svartand, storlom og heilo samt sjeldne og sårbare arter som kongeørn, dvergfalk samt storfugl, orfugl og lirype.

Kollisjonsfare - En rekke av de fugleartene som holdet til i dette heiområdet vil utvilsomt også være utsatt for å kollidere med vindturbinene. Dette gjelder trekkende fugl, for eksempel flere arter rovfugl, men også hekkende arter som storlom, ender og vadere i tillegg til de artene som lever i dette området hele året, for eksempel lirype og orrfugl. I et forsøk på bagatellisering av dette problemet anføres det i fagrapporten at kollisjonsrisikoen i landbaserte vindparker har vist seg å være lav i mange områder. Undersøkelsene i vindparken på Smøla viser imidlertid store negative konsekvenser for flere sårbare arter. Forsker O. Reitan konkluderer i NINA Rapport 790, 2012 bl.a. med at «*langt flere fugl kolliderer i vindturbiner på Smøla enn hva man har antatt så langt*».

Vi antar at flere av erfaringene fra Smøla kan overføres til relevante arter i Tonstad vindkraftverks planområde – for eksempel hubro, storlom, svartand, kongeørn, orrfugl, lirype og heilo.

Det er påvist en trekk-ledelinje for både rovfugl, ande-/våtmarksfugl og en rekke andre fuglearter over likantene og heiene øst for Sirdalsvatnet. Disse trekkende fuglene vil etter vår mening være utsatt for å kollidere med vindturbinene som er planlagt her - uansett om turbinene trekkes litt tilbake fra «kanten» slik som anbefalt i det såkalte avbøtende tiltaket som er beskrevet i kap.7. Dette trekket, både av termikk- og direktetrekkende fugl, foregår i et forholdsvis bredt belte innover heia.

Kraftlinjetrase N1 er etter vår mening mest konfliktfyllt med tanke på urørt natur i heiområdet øst for Øksendalen. Men også N2 alternativet berører verdifulle områder for fuglelivet og vil utvilsomt få negative konsekvenser, særlig med hensyn til økt kollisjonsfare for skogsfugl og trekkende fugl.

Rødlistede arter

Den gjeldende rødlisten av november 2010 er basert på kriterier utviklet av Verdens Naturvernunion (IUCN) og er i hovedsak en prognose for arters risiko for å dø ut fra Norge. Arter i kategorien «*Sterkt truet*» har svært høy risiko for utdøing.

Kategorien «*Sårbar*» innebærer at en art har høy risiko for utdøing.

En art er *Nær truet* når den ikke tilfredsstiller noen av kriteriene for *Kritisk truet*, *Sterkt truet* eller *Sårbar*, men er nær ved å tilfredsstille noen av disse kriteriene nå eller i nær framtid.

Til sammen er det registrert 20 rødlistede fuglearter i Tonstad Vindkraftverks planområde:

Art	Rødlistekategori	Status i området
Hubro	Sterkt truet (EN)	3-5 hekkelokaliteter i planområdet/influensområdet
Myrhauk	Sårbar (VU)	1 par obs i juni 1978. Fåtallig på trekk om høsten
Storlom	Nær truet (NT)	Hekker i enkelte vann
Svartand	Nær truet	Forholdsvis vanlig, men minkende bestand senere år
Vaktel	Nær truet	Sjelden. En observasjon i Flåvassheia
Hønsehauk	Nær truet	Hekker i plan- og influensområdet + trekker gjennom omr.

Vepsevåk	Nær truet	Trekker gjennom området
Fiskeørn	Nær truet	Hekker enkelte steder i influensområdet + trekker gj. omr.
Jaktfalk	Nær truet	Fåtallig på næringssøk i hekketiden + trolig vinterstid
Dobbeltbekkasin	Nær truet	Sjelden på trekk
Storspove	Nær truet	Fåtallig på trekk
Strandsnipe	Nær truet	Vanlig hekkefugl, men minkende bestand senere år
Fiskemåke	Nær truet	Fåtallig på næringssøk/streif i hekketiden
Tårnseiler	Nær truet	Fåtallig på næringsstreif sommerstid
Trelerke	Nær truet	Fåtallig på trekk
Varsler	Nær truet	Fåtallig på næringssøk/streif – særlig om høsten
Tornskate	Nær truet	Sjelden. Observert i hekketida
Tornirisk	Nær truet	Fåtallig i influensområdet
Bergirisk	Nær truet	Fåtallig på trekk vår og høst
Konglebit	Nær truet	Fåtallig på næringsstreif høst og vinter

Hubroen er en av de mest truede fuglearter i Norge. Miljødirektoratet (tidligere DN) har derfor i 2009 utarbeidet en handlingsplan som har som overordnet mål å sikre at hubroen overlever som norsk hekkefugl på lang sikt. Dette innebærer bl.a. at:

- De viktigste dødelighetsfaktorer, bl.a. kraftledninger, må reduseres. Utbygging av vindkraftverk vil trolig medføre ytterligere belastning for hubroen.
- Forholdene for de delpopulasjoner som har god rekruttering må opprettholdes.
- Det må tas tilstrekkelig hensyn til hubroen i all arealplanlegging og arealbruk.
- Det må legges til rette for at hubroen kan reetablere seg i områder der den har utgått som hekkefugl.

Innenfor Tonstad vindkraftverks planområde finnes det 3 hekkelokaliteter som har vært i bruk de senere år. I tillegg er det 2 lokaliteter hvor hubro hekket tidligere, men hvor status i dag er litt usikker. Hubroen er vanligvis meget sårbar ovenfor menneskelig aktivitet ved reiområdet og skyr lett reiret ved forstyrrelser. Det anføres i konsekvensutredningen at det vurderes å være behov for en buffersone på minst 1 km rundt hekkeplassene for å unngå at hekkefuglene skal bli negativt påvirket av anleggsarbeid og lignende og dermed eventuelt oppgi hekkingen. Dette mener vi er altfor liten buffersone for å forhindre at hubroen skyr reiret på grunn av støy og forstyrrelser både i anleggstiden og driftsfasen. Hubroen vil imidlertid utvilsomt også bli negativt berørt av vindkraftverket som følge av støy og forstyrrelser samt kollisjonsrisiko gjennom hele året - også utenom hekkeperioden. Dette fordi leveområdet/jaktområdet for hubro i hekketiden vår/sommer kan være 20-31 km² og i høst/vinterhalvåret 42-66 km². Ovenstående forhold gjelder ikke bare hubro, men også arter som kongeørn, fjellvåk og storlom. At hubro drepes ved kollisjoner med vindturbiner er dokumentert fra Sverige, Tyskland og Spania hvor til sammen 12 ind. er funnet drept pr. 2009 (NINA rapport 409).

Vi mener at den planlagte vindkraftutbyggingen i disse heiområdene er i stor konflikt med Miljødirektoratets anbefalinger i handlingsplanen for å sikre hubroens overlevelse.

Levevilkårene for en lang rekke fuglearter, hvorav en rekke er truede og rødlistede arter - herunder hubro - i planområdet for Tonstad vindkraftverk, vil trolig bli kraftig redusert på grunn av habitatødeleggelser/-forringelser, oppdeling/fragmentering, barrierevirkninger, støy og forstyrrelser samt kollisjonsrisiko. Disse negative forhold mener vi utgjør en klar konflikt med § 4 og 5 i Nml.

2. Konflikt med Naturmangfoldlovens § 9 - føre-var prinsippet.

I noen tilfeller vil ikke kunnskapen være tilstrekkelig til å vite hvilke virkninger beslutningen har for naturmangfoldet. Føre-var prinsippet i § 9 skal da brukes. Dette prinsippet tilsier videre at når det tas en beslutning uten at det finnes tilstrekkelig kunnskap om virkningene for naturmiljøet, skal mulig vesentlig skade på naturmangfoldet unngås.

Fuglefaunaen i det planlagte vindkraftverkområdet synes å være å være relativt tilfredsstillende undersøkt og kartlagt i de nordligere deler av heiområdet (Tonstad- og Øksendalsheia). Oftedal-, Espetveit- og Sandvannsheia synes ikke å være like godt undersøkt. Det framgår også av fagrapporten at det er mangelfull kunnskap og kartlegging av områdene som fungerer som spill/leikområder for orrfugl og storfugl. Kunnskapen om trekkende fugl, særlig rovfugl, synes også å være basert på et spinkelt grunnlag. Registreringer er kun utført i 8 observasjonsdager fordelt på høstsesongene 2009 og 2010 fra ett observasjonspunkt (Stakkhomheia) som også ligger utenfor det omsøkte planområdet.

Vurderingene av konsekvensene av det planlagte vindkraftverket avdekker også stor usikkerhet om hvordan fragmenteringen, barriervirkningene og støy/forstyrrelser vil påvirke leveområdene og forholdene for de mange sårbare og rødlistede artene: hubro, svartand, storlom, hønsehauk, kongeørn og diverse vadefugl. Alle disse artene har forskjellige atferdsmønster og dette gjør det vanskelig å forutsi og vurdere konsekvensene for fuglene ved alle disse negative påvirkningene.

For en del fuglarter antas i fagrapporten at de normalt flyr utenom eller under sveipearealet på vindturbinene. Dette argumentet ble også bruk i forkant av vindkraftutbyggingen på Smøla – særlig i forhold til Smøla-lirypa. Erfaringene viser imidlertid at rypene er en av de artene som oftest blir drept av Smøla-vindmøllene. Flere av rypene er også drept etter kollisjoner med vindmølletårnene. Dette viser at fuglene ikke alltid flyr eller har en atferd som stemmer med konsulentenes A4 oppfatning. Trekk- og flyvehøyden varierer ofte med vær- og vindforhold, siktbarhet, dag- og nattrekk og lignende. At vindturbiner tar livet av mye fugl dokumenteres av NINA`s undersøkelser på Smøla hvor det inntil desember 2009 er funnet 114 drepte fugl av minst 22 arter.

Denne usikkerheten, som blant annet gjelder ovenstående forhold, tilsier at NVE burde gjort bruk av føre-var prinsippet i Nml § 9 som hjemmel for å avslå å gi konsesjon

3. Konflikt med Naturmangfoldlovens § 10 - prinsippet om samlet belastning

Naturmangfoldlovens § 10 beskriver plikten til å vurdere den samlede belastning for økosystemet. Mange enkeltinngrep kan over tid føre til store negative konsekvenser for naturverdiene.

NOF, Lista lokallag mener at det ikke er forsvarlig å gi konsesjon til Tonstad Vindkraftverk uten at planene sees i sammenheng med alle andre planlagte eller godkjente vindkraftverk på Sørvestlandet. En stor del av bestandene av mange fuglearter trekker på brei front langs hele vestkysten av Norge og vil på sin ferd komme i kontakt med en rekke andre etablerte og planlagte vindkraftverk.

De samlede belastninger og konsekvenser for flere trekkende fuglearter vil således være langt større enn det er mulig å identifisere ved kun å vurdere Tonstad Vindparks`s planer isolert. Ifølge Nml § 10 er det lovfestet en plikt for NVE til å vurdere/utrede disse forhold før en offentlig konsesjonsbeslutning kan tas.

5. Tap av INON områder

Norske myndigheter har en målsetting om at tapet av naturmangfold skal stanses. Utbyggingen av Tonstad vindkraftverk vil medføre et frafall/tap av inngrepsfrie naturområder på 17,3 km². Dette utgjør en betydelig del av de gjenstående uberørte naturområder i nedre deler av Sirdal.

6. Konflikt med internasjonale konvensjoner

NOF, Lista lokallag mener også at å gi konsesjon til utbygging av Tonstad Vindkraftverk vil være i strid med internasjonale konvensjoner som norske myndigheter har ratifisert. Herunder blant annet Bern-konvensjonen om vern av truede arter og Bonn-konvensjonen om vern av trekkende arter.

Konklusjon

Norsk Ornitologisk Forening, Lista lokallag vil begrunne vår påklaging av NVE's konsesjon til Tonstad Vindpark AS om utbygging av Tonstad Vindkraftverk med følgende hovedpunkter:

1. Vi mener at utbygging av Tonstad Vindkraftverk vil medføre habitatødeleggelser/-forringelser, fragmentering, barrierevirkninger, støy/forstyrrelser og kollisjonsfare i leveområdene for fuglelivet i dette viktige heiområdet med store verneinteresser for mange fuglearter, blant dem 20 rødlistede arter, herunder hubro. En slik utbygging vil etter vår mening være i konflikt med forvaltningsmålet i Naturmangfoldloven om at artene skal finnes i levedyktige bestander i sine naturlige utbredelsesområder. Jfr. Nml §§ 4 og 5.
2. Vi mener at føre-var prinsippet i Nml § 9 burde vært brukt når det foreligger usikkerhet i forhold til kollisjonsrisiko samt diverse andre negative påvirkninger for trekkende, hekkende, næringssøkende og overvintrende fugl – slik det er dokumentert i fagrapporten. NVE burde ikke gitt konsesjon - eventuelt ha utsatt konsesjonsvedtaket - inntil tilstrekkelig kunnskap var innhentet.
3. Vi mener at NVE ikke burde ha gitt konsesjon for utbygging av Tonstad Vindkraftverk før det var utført konkrete og tilfredsstillende vurderinger av den samlede belastning for økosystemene og trekkende fugl i henhold til Nml § 10.
4. Vi mener at en utbygging av Tonstad Vindkraftverk vil være i konflikt med nasjonale målsettinger om INON-områder samt internasjonale konvensjoner for vern av truede arter og trekkende fugl som Norge har ratifisert.

På bakgrunn av ovenstående begrunnelser vil Norsk Ornitologisk Forening, Lista lokallag be Olje og Energidepartementet om å omgjøre/avslå NVE's konsesjonsvedtak for utbygging og drift av Tonstad Vindkraftverk.

Med naturvennlig hilsen

Kåre Olsen
leder
NOF, Lista lokallag,

Kopi: Miljøverndepartementet
Miljødirektoratet
Fylkesmannen i Vest-Agder, Miljøvernavdelingen
Vest-Agder Fylkeskommune
Sirdal kommune
Flekkefjord kommune
Norsk Ornitologisk Forening
Nettverket La Naturen Leve

Adresse:
Postboks 171
4558 Vanse

Tidsskrift:
Piplerka

Telefon:
383-97205
(form.)

Postgirokonto:
0532 1418920